

Вінницький державний педагогічний університет
імені Михайла Коцюбинського

ЗАТВЕРДЖУЮ

Ректор Вінницького державного
педагогічного університету
імені Михайла Коцюбинського

проф. Лазаренко Н.І.

«19» 05 2020 р.

ПРОГРАМА І КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ
з теорія і методика професійної освіти
для вступу на ОНР доктор філософії
Спеціальність: 015 Професійна освіта (за спеціалізаціями)

Голова фахової експертної комісії – доктор педагогічних наук,
професор Шевченко Л.С.

Вінниця – 2020

ПРОГРАМА
ВСТУПНОГО ІСПИТУ ДО АСПІРАНТУРИ
ЗІ СПЕЦІАЛЬНОСТІ
015 Професійна освіта

Пояснювальна записка

Програма призначена для підготовки до вступного іспиту в аспірантуру Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського зі спеціальності 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти (01.011.015 – професійна освіта).

Метою програми є надання допомоги випускникам вищої школи (магістрам і спеціалістам) у процесі їхньої самостійної підготовки до вступних іспитів в аспірантуру. Зміст програми передбачає систематизацію та поглиблення знань випускників у теоретико-методологічній, технологічній та дослідницькій областях педагогіки професійної освіти.

Належний рівень підготовки здобувачів вищої освіти до вступу в аспірантуру характеризується готовністю до самостійної підготовки щодо вирішення педагогічних проблем у сфері професійної освіти та пошуку нових способів їх розв'язання. Вступники до аспірантури мають показати наявність у них повноцінних знань з педагогіки, продемонструвати розвинену педагогічну культуру, а також володіння способами проективної, перетворюючої та дослідницької діяльності.

Програма передбачає таку систему вимог:

- Знання про сферу загальної та професійної освіти, сутності, змісту та структури освітніх процесів (в Україні та за кордоном).
- Знання про історію та сучасні тенденції розвитку головних педагогічних теорій і систем.
- Знання про людину як суб'єкта освітнього процесу, її вікових та індивідуальних особливостей, професійних нахилах і інтересах, соціальних чинниках розвитку тощо.

- Знання про організацію освітнього процесу в різноманітних закладах професійної освіти.
- Знання про основи управління закладами професійної освіти.
- Знання в області розроблення навчально-програмної документації й основ формування змісту професійної освіти.
- Знання в області організації дослідно-експериментальної та дослідницької роботи в галузі професійної освіти.

Пропонована програма діагностує необхідний стартовий рівень наукової підготовленості вступників до аспірантури. Специфіка навчання в аспірантурі вимагає від дослідника можливостей систематизувати знання закономірностей, принципів, сучасних тенденцій розвитку загальної педагогіки з теорією та методикою професійної освіти.

Програма складається з також розділів:

1. Історія педагогіки.
2. Загальна педагогіка.
3. Порівняльна професійна педагогіка.
4. Теоретичні й методичні основи професійної освіти.
5. Організація педагогічного дослідження й оброблення його результатів.

Складаючи екзамен, майбутній аспірант має:

- показати ґрунтовні знання основних понять і проблем професійної педагогіки; загальної педагогіки, дидактики, методики викладання різних дисциплін, практики підготовки кваліфікованих робітників і молодших спеціалістів, бакалаврів, спеціалістів і магістрів у різних навчальних закладах, знайомство з передовим педагогічним досвідом; найважливішими працями із загальних та окремих питань теорії та методики викладання навчальних дисциплін у професійній і вищій школі; навчальні плани, програми, підручники, навчальні і методичні посібники (за професією, що пов'язана з діяльністю здобувача чи його науковими інтересами); історико-

педагогічні проблеми розвитку професійної освіти як в Україні, так і в інших країнах світу; основні положення праць видатних вітчизняних і зарубіжних педагогів-просвітителів з питань розвитку, навчання та виховання;

- виявити вміння аналізувати тенденції розвитку педагогічної теорії в різні проміжки історичного часу; характеризувати й аналізувати окремі педагогічні теорії, світогляд їх творців, залежність педагогіки і професійної школи від прогресу суспільного розвитку в країні; творчо використовувати у практичній діяльності надбання попередніх поколінь; застосовувати на практиці теоретичні погляди теоретиків історії педагогіки; впроваджувати в навчальній і виховній діяльності у професійних навчальних закладах концептуальні засади формальної, неформальної та інформальної освіти; прогнозувати основні шляхи подальшого розвитку професійної освіти в Україні.

Майбутній аспірант під час іспиту відповідає на три запитання за тематикою зазначених розділів.

Критерії оцінки знань під час складання вступного екзамену до аспірантури.

На оцінку «*відмінно*» заслуговує відповідь, що виявляє всебічне й глибоке знання матеріалу з обраної спеціальності, в тому числі ґрунтовні знання першоджерел та додаткової літератури. Ця оцінка передбачає також вільну орієнтацію здобувача у професійно-педагогічній проблематиці. Відповіді на всі питання білета та додаткові запитання повинні мати повний, вичерпний характер.

Оцінка «*добре*» передбачає наявність ґрунтовних знань в обсязі навчальної програми відповідної спеціальності, знань основних джерел та орієнтування в додатковій літературі.

Оцінка «*задовільно*» означає, що здобувач володіє основними знаннями в обсязі навчальної програми, знає основні літературні джерела, частково обізнаний з додатковою літературою.

Оцінка «незадовільно» виставляється за відсутністю знань літературних джерел та з основних проблем обраної наукової спеціальності.

Розділ I. Історія педагогіки. Загальна педагогіка. Порівняльна професійна педагогіка.

1. Історія педагогіки

1.1. Виникнення освіти й виховання в світовій суспільній цивілізації. Предмет і завдання історії педагогіки. Підходи світової науки до виникнення виховання як суспільного явища. Виховання у первісному суспільстві. Виникнення перших шкіл у світовій цивілізації. Виховання у Древній Греції. Древньогрецькі філософи про формування людської особистості (Сократ, Платон, Аристотель, Демокрит). Школа і педагогіка Стародавнього Риму.

1.2. Школа й педагогіка епох середньовіччя та відродження. Загальна характеристика епохи Середньовіччя. Система середньовічних шкіл. Система лицарського виховання. Виникнення освіти для дівчат. Виникнення перших університетів у Західній Європі та організація навчання. Культура епохи європейського Відродження. “Будинок радості” Вітторіно да Фельтре. Поєднання навчання з продуктивною працею Томаса Мора й Томазо Кампанелли. Гуманістичні ідеї освіти й виховання (Ф.Рабле, Е.Роттердамський, М. Монтень).

1.3. Західноєвропейська педагогіка епохи нового часу та просвітництва. Життя та діяльність Я.А.Коменського. Світогляд Я.А. Коменського та його завдання виховання особистості. Принцип природовідповідності, вікова періодизація та система шкіл (за Коменським). Класно-урочна система Коменського. Принципи навчання. Підручники Я.А.Коменського. Я.А.Коменський про школу, вчителя та моральне виховання дітей. Педагогічні ідеї Д. Локка. Ідея вільного виховання Ж.-Ж. Руссо. Вікова періодизація та система виховання Ж.-Ж. Руссо. Педагогічні погляди французьких філософів К.Гельвеція та Д.Дідро.

1.4. Західноєвропейська педагогіка кінця XVIII - першої половини XIX століття. Життя та педагогічна діяльність І.Г.Песталоцці. Ідея гармонійного виховання Песталоцці його теорія елементарної освіти та методика початкового навчання. Неогуманізм. В. Гумбольдт та його освітні проекти. Дидактика Ф. Дістервега. Теорія навчання й виховання І. Гербарта. Р.Оуен про формування особистості.

1.5. Загальні тенденції світової педагогіки кінця XIX - XX століття. Реформаторська педагогіка (педагогіка вільного виховання, педагогіка особистості, експериментальна педагогіка). Прагматична педагогіка Джона Дьюї. Гуманістичні засади освіти й виховання. Рух нового виховання (М. Монтесорі, С.Френе). Ідея цілісного виховання Р. Штайнера. Ідеї виховання й навчання у педагогіці екзистенціалізму.

1.6. Сучасні системи освіти у найрозвиненіших країнах світу. Еволюція освітніх систем у найрозвиненіших країнах на перетині XXI століття. Система освіти в США. Освітня система у Великобританії. Характеристика освітньої системи у Німеччині. Характеристика освітньої системи у Франції. Система освіти в Японії.

1.7. Традиційне виховання та освіта і педагогічна думка Київської Русі. Традиції та обряди як основа української етнопедагогіки. Засоби народного виховання дітей та молоді. Шляхи народного виховного впливу. Форми та методи народного виховання зростаючої особистості. Традиційні засади виховання дітей у Київській Русі. Соціальні умови становлення писемності та виникнення перших шкіл у Київській Русі. Зміст та організація навчання у Київській Русі. Перекладна література та перші педагогічні пам'ятки Київської Русі.

1.8. Школа в Україні періоду відродження (XVI- середина XVIII століття). Загальна характеристика культури й освіти українського Відродження. Виникнення братських шкіл. Діяльність козацьких шкіл в Україні (січові, полкові, музичні та ін.). Система виховання лицаря-козака.

Навчальні студії й діяльність громадських об'єднань студентів у Києво-Могилянській Академії.

Вплив Європейських культурних процесів на освітньо-культурне. Відродження в Україні. Перші українські вчені: П. Русин і Ю. Дрогобич. Українська граматики М. Смотрицького. Енциклопедія П. Беринди та риторика. Педагогічні погляди Е. Славинецького та С. Полоцького. Освітньо-педагогічна діяльність Ф. Прокоповича.

1.9. Українська школа і педагогіка періоду руїни (друга половина XVIII століття). Ідея народності та природовідповідності виховання Г. Сковороди. Г. Сковорода про розумове, моральне та трудове виховання дітей. Система освіти на Правобережній Україні та Закарпатті (друга половина XVIII століття).

1.10. Школа і педагогічна думка в Україні (перша половина XIX століття). Загальна характеристика освіти в Україні у першій половині XIX століття. Культурно-освітня діяльність західноукраїнських діячів (М. Шашкевич, І. Вагілевич, Я. Гловацький, Й. Левицький). Педагогіка О. Духновича. Культурно-просвітницька діяльність кирило-мефодіївського товариства (Т. Шевченко, П. Куліш, К. Костомаров).

1.11. Педагогічна наука другої половини XIX століття. Педагогічна система К. Ушинського. Життя і педагогічна діяльність К. Ушинського. Світогляд вченого. Ідея гармонійного розвитку людини. Ушинський про значення праці у вихованні людини. Ідея національного виховання К. Ушинського. Дидактика й методика початкового навчання К. Ушинського. К. Ушинський про підготовку вчителя.

1.12. Освіта та педагогічна думка в Україні другої половини XIX століття. Стан освіти в Україні у 60-ті роки. Характеристика громадсько-педагогічних рухів. Освітньо-педагогічна діяльність М. Пирогова. Організаційна й педагогічна діяльність М. Корфа. Просвітницько-педагогічна

діяльність Х. Алчевської. Теорія й практика вільного виховання Л.Толстого. Теорія фізичного виховання особистості П.Лесгафта.

1.13. Українська школа і педагогіка другої половини ХІХ - початку ХХ століття. Ідея поєднання навчання з продуктивною працею А. Макаренка (“Педагогічна поема”, “Прапори на баштах”). Проблема сімейного виховання (“Книга для батьків”, “Лекції про виховання дітей”). Шляхи формування вчителя-вихователя та його педагогічної майстерності. Рольовий принцип педагогічної системи А. Макаренка.

1.14. Українська школа і педагогіка радянського періоду. Національна освіта в 20-ті роки ХХ століття. Уніфікація загальної освіти в 30-ті роки. Особливості становлення освіти у післявоєнний час (кінець 40-50-ті роки). Розвиток освіти й педагогіки у 60-ті роки. Школа і педагогіка України у період застою (70-80 роки). Педагогічна система В. Сухомлинського. Життя та педагогічна діяльність Сухомлинського. Навчання й виховання дітей 6-річного віку. В. Сухомлинський про формування гуманної особистості. Морально-трудове виховання школярів. Етнічні засади родинного виховання. Ідеї становлення вчителя-вихователя.

1.15. Школа і педагогіка сучасного етапу духовного, національного відродження. Утвердження демократичних державно-громадських засад освіти й виховання молоді. Реформування освіти на сучасному етапі розвитку українського суспільства. Утвердження шляхів і засобів національного виховання дітей та молоді. Особливості реформування професійної, вищої й педагогічної освіти. Технократичні концепції формування особистості. Концепції виховання особистості авторитарного раціоналізму. Психоаналітична концепція особистісного формування. Неогуманістичні концепції виховання особистості.

2. Загальна педагогіка.

2.1. Педагогіка в системі наук про людину. Педагогіка як наука, її становлення і розвиток. Предмет та основні категорії педагогіки. Завдання

педагогіки. Система педагогічних наук, зв'язки педагогіки з іншими науками. Напрями, течії зарубіжної педагогіки.

2.2. Методологія і методи науково-педагогічних досліджень. Методологія педагогіки. Антропологічне обґрунтування освіти. Методи науково-педагогічного дослідження та їх характеристика. Етапи педагогічного дослідження. Сутність і особливості наукових досліджень у педагогіці.

2.3. Розвиток, виховання і формування особистості. Процес розвитку і формування особистості. Рушійні сили і закономірності розвитку особистості. Фактори та умови розвитку особистості. Вплив середовища на розвиток і формування особистості. Спадковість і розвиток. Виховання як провідний фактор розвитку. Роль активності, діяльності та спілкування в розвитку і формуванні особистості. Вікові етапи розвитку особистості школяра, їх характеристика та урахування в навчально-виховному процесі.

2.4. Мета та ідеал виховання. Мета виховання, її об'єктивний характер. Ідеал національного виховання. Завдання основних напрямів усебічного розвитку особистості. Програма виховання як система цілей виховання.

2.5. Дидактика – теорія освіти і навчання. Дидактика як галузь педагогіки. Основні етапи розвитку дидактики. Категорії дидактики. Взаємозв'язок дидактики та методик викладання окремих предметів. Актуальні проблеми дидактики. Інноваційні процеси у сучасній школі. Антропологічна спрямованість педагогічних інновацій.

2.6. Сутність педагогічного процесу. Особливості навчання та його рушійні сили. Методологічні основи процесу навчання. Функції навчання, шляхи їх реалізації. Структура процесу навчання, його основні компоненти. Психолого-педагогічні основи навчально-пізнавальної діяльності учнів. Види навчання.

2.7. Зміст освіти в національній школі. Характеристика змісту освіти. Державні нормативні документи, що відображають зміст освіти в школі.

Характеристика навчальних планів, програм і підручників, вимоги до них. Взаємозв'язок загальної, політехнічної та професійної освіти.

2.8. Закономірності та принципи навчання. Закономірності навчання. Характеристика принципів навчання та шляхи їх реалізації у сучасній школі. Взаємозв'язок між закономірностями і принципами навчання.

2.9. Методи і засоби навчання. Поняття «методи навчання», «прийоми навчання», «засоби навчання». Різні підходи до класифікації методів навчання. Характеристика методів організації і здійснення навчально-пізнавальної діяльності учнів. Характеристика методів стимулювання і мотивації навчальної діяльності учнів. Характеристика методів контролю та самоконтролю у навчанні. Проблема оптимального вибору методів навчання.

2.10. Форми організації навчання. Характеристика нових технологій. Види навчання. Розвиток форм організації навчання. Класно-урочна система навчання, її переваги і недоліки. Урок як основна форма організації навчання. Типологія та структура уроку. Тематичне і поурочне планування. Аналіз і самооцінка уроку. Характеристика нетрадиційних уроків. Шляхи підвищення ефективності уроку.

2.11. Позаурочні форми організації навчання. Семінари, практикуми, факультативи: особливості методики проведення. Характеристика домашньої роботи. Екскурсії та предметні гуртки як форми навчання. Ефективні форми організації навчальної діяльності школярів.

2.12. Контроль за навчально-пізнавальною діяльністю. Характеристика функцій, видів, методів і форм контролю. Педагогічні вимоги до перевірки і оцінки успішності навчання. Критерії оцінювання та рівні навчальних досягнень учнів. Групи компетентностей та їх характеристика. 12-бальна система оцінювання навчальних досягнень та особливості її впровадження в сучасній школі. Пріоритетність самонавчання і самоосвіти особистості.

2.13. Виховання в цілісному педагогічному процесі. Суть і зміст процесу виховання. Процес виховання, його специфіка, компоненти і рушійні сили.

Етапи процесу виховання. Управління процесом виховання. Самовиховання, його сутність, умови, етапи, прийоми реалізації. Перевиховання, його сутність, функції, етапи, принципи реалізації. Співвідношення виховання, самовиховання і перевиховання. Сутність і особливості національного виховання. Результати процесу виховання, їх виявлення. Шляхи підвищення ефективності процесу виховання. Актуальні проблеми виховання.

2.14. Закономірності та принципи виховання. Основні закономірності процесу виховання. Характеристика принципів виховання і шляхи їх реалізації у виховному процесі.

2.15. Загальні методи, засоби, прийоми виховання. Поняття про методи та прийоми виховання. Підходи до класифікації методів виховання та їх аналіз. Методи формування свідомості особистості. Методи формування досвіду суспільної поведінки та діяльності. Методи стимулювання поведінки та діяльності вихованців. Методи контролю та аналізу ефективності виховного процесу. Умови оптимального вибору і ефективного застосування методів виховання.

2.16. Виховання особистості в колективі. Соціальний розвиток особистості школярів. Поняття про дитячий колектив. Сутність, ознаки, функції, структура і типи колективу. Динаміка та етапи розвитку колективу. Засоби та методичні засади виховання учнівського колективу. Органи учнівського самоврядування. Закони розвитку колективу. Шляхи згуртування дитячого колективу. Колективні творчі справи. Вплив колективу на особистість дитини.

2.17. Система освіти в Україні. Структура освіти. Органи освіти: їх функції та структура. Управління освітою: принципи, методи та функції.

2.18. Методична робота в навчальних закладах. Роль методичної роботи в підвищенні рівня професійної підготовки педагога. Завдання, зміст та функції методичної роботи. Форми методичної роботи та їх характеристика.

3.ТЕОРЕТИЧНІ Й МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ

3.1. Теоретичні основи професійної педагогіки. Основні категорії професійної педагогіки та їх характеристика. Стандартизація змісту професійної вищої освіти. Управління закладами освіти. Теоретичні засади становлення та розвитку вищої професійної освіти. Основне законодавче поле освітянської галузі. Закон України “Про освіту”. Закон України “Про професійну (професійно-технічну) освіту”. Закон України “Про вищу освіту”. Національна доктрина розвитку освіти. Нормативно правові документи, що регулюють діяльність системи освіти, визначають основні напрями її реформування.

3.2. Виховання як керований процес. Виховний процес у навчальних закладах, його специфіка, компоненти та рушійні сили. Зміст і форми виховної роботи у навчальному закладі. Методи виховання (методи формування свідомості, методи формування досвіду поведінки, методи стимулювання та корекції поведінки, методи самовиховання). Вчення про особистість. Психолого-педагогічна характеристика етапів розвитку особистості. Особистість студента. Індивідуальний підхід у вихованні учнів і студентів. Напрями, форми та методи виховання учнівської та студентської молоді (методи формування свідомості, методи формування досвіду поведінки, методи стимулювання та корекції поведінки, методи самовиховання). Аналіз закономірностей розвитку індивіда. Соціально-педагогічні умови формування особистісних якостей учня або студента. Психолого-педагогічні підходи до вирішення проблеми формування особистості студента. Студентство як об’єкт та суб’єкт педагогічної діяльності. Фактори формування студентського колективу. Конфлікти в учнівському або студентському колективі та шляхи їх вирішення. Аспекти виховання свідомої дисципліни учнів або студентів. Аудиторна та позааудиторна виховна робота. Аналіз державних документів, що стосуються

виховання учнівської (студентської) молоді. Сучасна періодика та преса про виховання учнівської (студентської) молоді у вищих навчальних закладах.

3.3. Студент як суб'єкт навчально-виховного процесу. Навчальний час студента. Права та обов'язки студентів. Інтеграція навчальної і наукової діяльності. Базовий і варіативний компоненти у змісті освіти. Шляхи і засоби усунення дублювання навчального матеріалу. Новітні інформаційні технології в навчанні. Методи та прийоми диференційованого вивчення навчальних дисциплін. Методика використання комп'ютерів у навчально-виховному процесі вищої школи. Організація навчальної діяльності студентів з використанням методів проблемного навчання. Організація самостійної роботи студентів. Використання гри (ігрових прийомів) під час вивчення навчальних дисциплін. Повторення, контроль і корекція знань і вмінь студентів з навчальних дисциплін. Особливості використання засобів наочності під час вивчення навчальних дисциплін. Реалізація діяльнісного підходу в навчанні. Технологія навчального процесу у вищих навчальних закладах. Оцінка якості проведення навчальних занять. Планування діяльності викладача та студентів (учнів) на лекційних і практичних заняттях. Недоліки організації навчально-виховного процесу у вищих навчальних закладах. Проблеми формування мотивації учіння студентів (учнів).

3.4. Організація навчально-виховного процесу. Порядок і форми організації навчального процесу. Нормативно-правове регулювання організації навчального процесу. Навчально-методичне забезпечення навчального процесу. Форми організації навчання, їх характеристика. Аудиторні та позааудиторні форми навчання. Інтенсифікація й активізація навчального процесу. Блочно-модульний підхід до навчання. Вибір оптимального поєднання методів навчання. Диференційоване навчання у навчальних закладах: особливості та перспективи. Особливості навчання обдарованих юнаків і дівчат. Проектна форма навчання. Особливості використання інтерактивних форм і методів навчання та їх різновиди

(практикуми, тренінги, мистецько-ігрові форми навчання, розповіді, описи, автобіографічні та життєві історії, майстер-класи, педагогічне консультування). Умови впровадження освітніх інновацій у навчально-виховний процес. Методика використання комп'ютерних навчальних програм у навчально-виховному процесі. Методика проведення лабораторних робіт на міжпредметній основі. Характеристика навчальних планів, програм, посібників і підручників.

3.5. Професійна компетентність викладача навчального закладу.

Права та обов'язки викладачів. Зміст діяльності викладача в навчальному процесі. Роль викладача в якісній підготовці фахівців різних галузей. Функції викладача. Планування діяльності викладача та студентів (учнів) на лекційних і практичних заняттях. Поняття «педагогічна майстерність» викладача, її вплив на результат навчання студентів. Види та цілі спілкування педагога зі студентами (учнями). Роль спілкування викладача зі студентами (учнями) в навчально-виховному процесі. Професіограма педагога. Рівень знань, умінь і навичок викладача з методики викладання навчальних дисциплін та його вплив на рівень знань, умінь і навичок учнів і студентів з конкретної навчальної дисципліни. Робота викладача з розвитку в учнів і студентів інтересу до науково-дослідної (науково-дослідницької) роботи. Робота викладача з розвитку в учнів і студентів інтересу до читання науково-популярної та спеціальної літератури.

Педагогічні засади професійно-творчого розвитку особистості в системі неперервної професійної освіти. Сутність понять “творчість” і “творча особистість”. Основи творчої педагогічної діяльності. Особливість і специфіка педагогічної творчості. Розвиток творчих здібностей особистості студента (учня) та викладача у процесі професійної освіти. Шляхи розвитку і реалізації творчого потенціалу особистості в педагогічній діяльності.

3.6. Педагогічні технології та інноваційні процеси у професійній освіті. Сутність та основні принципи педагогічних технологій. Класифікація

педагогічних технологій. Структура і динаміка розвитку освітніх інноваційних процесів. Принципи управління інноваційними освітніми процесами.

3.7. Теорія та методика організації навчально-виробничої, виробничої та навчальної практик у навчальних закладах. Специфіка практичної підготовки фахівця. Права та обов'язки студентів у процесі проходження практики. Організація і керівництво навчально-виробничою, виробничою та навчальною практикою студентів. Навчально-педагогічна практика, її специфіка та характеристика. Педагогічна практика у позашкільних виховних закладах. Специфіка виробничої практики та магістерської педагогічної практики.

Розділ 4. Організація педагогічного дослідження та оброблення його результатів

4.1. Фундаментальні, прикладні, порівняльні дослідження. Їх характеристика.

4.2. Композиція дисертаційної роботи. Головні характеристики дослідження: мета, завдання, об'єкт і предмет, гіпотеза, методи дослідження, наукова новизна, теоретичне і практичне значення. Апробація дослідницьких матеріалів.

4.3. Методи педагогічних досліджень: теоретичні, емпіричні, математичної обробки результатів.

4.4. Теоретичний аналіз і синтез як методи педагогічних досліджень. Вивчення літератури та відбір фактичного матеріалу. Використання ресурсів Інтернет. Плагіат і доброчесність дослідження.

4.5. Співбесіда та анкетування як методи педагогічних досліджень. Методи тестування в педагогічних дослідженнях.

4.6. Педагогічний експеримент. Види педагогічного експерименту. Етапи експерименту. Природний педагогічний експеримент, його характеристика.

4.7. Лабораторний педагогічний експеримент.

4.8. Експертні методи педагогічних досліджень. Вивчення й узагальнення передового педагогічного досвіду в професійних навчальних

зкладах. Діагностика реальних можливостей учнів і студентів в дослідно-експериментальній роботі.

4.9. Методи обробки наукового матеріалу. Лінійний коефіцієнт кореляції Спірмена. Лінійний коефіцієнт кореляції R.

4.10. Графічне зображення варіаційного ряду за допомогою гістограм.

4.11. Вибірковий метод у педагогічних дослідженнях. Середня похибка середньої вибіркової величини.

4.12. Компонентний метод аналізу контрольних робіт. Математично-статистичні методи оброблення експертних оцінок.

4.13. Міри розсіяння ознаки: середній квадрат відхилення – дисперсія, середнє квадратичне відхилення; коефіцієнт варіації. Міри розсіяння ознаки: розмах, середні величини, мода, медіана.

4.14. Графічне зображення варіаційного ряду за допомогою полігона розподілу.

4.15. Шляхи впровадження наукових результатів і висновків у практику роботи професійних навчальних закладів.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Акімова О.В. Формування творчого мислення майбутнього вчителя: [Монографія] / О.В.Акімова. – Вінниця: ТОВ фірма «Планер», 2013. – 340с.
2. Алексюк А.М. Педагогіка вищої освіти України: Історія. Теорія [підручник для студ., аспір. та молодих викладачів навч. закладів] / А.М.Алексюк. – К.: Либідь, 1998. – 560с.
3. Гуревич Р.С. Теорія і практика навчання в професійно-технічних закладах. / Р.С.Гуревич. – Вінниця, 2010. – 410с.
4. Гуревич Р.С., Кадемія М.Ю., КозярМ.М. Інформаційно-комунікаційні технології в професійній освіті майбутніх фахівців / Р.С.Гуревич, М.Ю.Кадемія, М.М.Козяр. – Львів: Сполом. – 2012. – 377с.
5. Гура О.І. Педагогіка вищої школи: вступ до спеціальності: Навчальний посібник. / Гура О.І. — Київ: Центр навчальної літератури, 2005. — 224 с.
6. Дичківська І.М. Інноваційні педагогічні технології: Навч. посібник. / Дичківська І.М. — К.: Академвидав, 2004. — 352 с.
7. Енциклопедія освіти / Акад. пед. наук України; [голов. ред. В. Г. Кремень]. — К.: Юрінком Інтер, 2008. — 1040 с.
8. Жуков, Г. Н. Основы общей и профессиональной педагогики [Текст]: учеб. пособие для сред. проф. образования по спец. 0308 Проф. обучение (по отрасли) / Г. Н. Жуков, П. Г. Матросов, С. Л. Каплан ; ред. Г. П. Скамницкая. — М.: Гардарики, 2005. — 384 с.

9. Інноваційні педагогічні технології навчання професії. Монографія / Нікуліна А.С., Максименко Ю.Б., Матвеев Г.П., Заславська С.О., Сілаєва І.Є., Костюченко М.П., Молчанов В.М.; за ред. Нікуліної А.С. — Донецьк: ДПО ІПП, 2005. — 385 с.
10. Коваленко, О. Е. Методика професійного навчання [Текст]: підручник для вищих навч. закладів / О. Е. Коваленко. — Х.: Вид—во НУА, 2005. — 360 с.
11. Коджаспирова Г. М. Педагогіка: Учеб. для студ. образоват. учреждений сред. проф. образования. / Коджаспирова Г. М. — М.: Гуманит. изд. центр ВЛАДОС, 2003. — 352 с.
12. Козяр М.М., М.С. Коваль. Педагогіка вищої школи: навч. посіб.: К.: Знання, 2013. — 327с.
13. Колеченко А.К. Энциклопедия педагогических технологий: Материалы для специалиста образовательного учреждения. / Колеченко А.К. — СПб.: КАРО, 2004. — 386 с.
14. Концепція розвитку професійно-технічної (професійної) освіти в Україні: Затверджено Міністерства і науки України, Академією педагогічних наук України 5.08. 2004р. // Професійно-технічна освіта. — 2004. — № 3. — С. 2 – 5.
15. Кузьмінський А.І. Педагогіка вищої школи: [Навчальний посібник] / А.І.Кузьмінський. — 2-ге вид. — К.: Знання, 2011. — 486с.
16. Навчальний процес у вищій педагогічній школі: Навчальний посібник /За ред. академіка АПН України О.Г. Мороза. — К.: НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2001. — 337с.
17. Нагаєв В. М. Методика викладання у вищій школі: Навч. посібник./ В.М. Нагаєв. — К.: Центр учбової літератури, 2007. — 232 с.
18. Національна стратегія розвитку освіти в Україні на 2012-2021 роки — Режим доступу: http://guonkh.gov.ua/reforma_osviti/1517.html
19. Ніколаєнко С.М. Інноваційний розвиток професійно-технічної освіти в Україні. — К.: Книга, 2007. — 232 с.
20. Общая и профессиональная педагогика. Учебное пособие для студентов педагогических вузов / Симоненко В. Д., ред., Воронин А.М., Ретивых М.В., Дуканова Е.И., Фомин Н.В. — М.: ВЕНТАНА-ГРАФ, 2005 — 368 с.
21. Общая и профессиональная педагогика: Учебное пособие для студентов, обучающихся по специальности «Профессиональное обучение»: В 2-х книгах / Под ред. В. Д. Симоненко, М. В. Ретивых. — Брянск: Изд-во Брянского государственного университета, 2003. — Кн1. — 174 с.
22. Ортинський В. Л. Педагогіка вищої школи: навч. посів, [для студ. вищ. навч. закл.] / В. Л. Ортинський — К.: Центр учбової літератури, 2009. — 472 с.
23. Освітні технології: Навч.-метод. посіб. / О.М.Пехота, А.З.Кіктенко, О.М.Любарська та ін.; За ред. О.М.Пехоти. — К.: А.С.К., 2004. — 256 с.

24. Основні аспекти педагогіки профтехосвіти. Навчальний посібник / Нікуліна А. С., Молчанов В. М., Верченко Н. В., Торба Ю. І. — Донецьк: ДІПО ІПП, 2006. — 296 с.
25. Педагог професійної школи: Методичний посібник: Нестерова Л.В., Лузан П.Г., Манько В.М., Герлянд Т.М., Петрова М.Я., Романенко Л.В., Слатвінська О.А., Шевчук Л.І., Шимановський М.М. / Наукова редакція Нестерової Л.В., Герлянд Т.М. — К: ПІТО НАПН України, 2012. — 264 с.
26. Педагогіка професійного образования [Текст]: учеб. пособие для высш. учеб. заведений по спец. "Педагогика" / Е. П. Белозерцев [и др.]; под ред. В. А. Слостенина; Междунар. акад. наук пед. образования. — 3-е изд., стереотип. — М.: Академия, 2007. — 368 с.
27. Педагогічна книга майстра виробничого навчання: навчально-методичний посібник / Н. Г. Ничкало, В. О. Зайчук, Н. М. Розенберг та ін.; за ред. Н. Г. Ничкало. — 2-ге вид., доп. — К.: Вища школа, 1994. — 383 с.
28. Педагогіка вищої школи [Текст]: навч. посібник / З. Н. Курлянд [та інші]; ред. З. Н. Курлянд. — 2-ге вид., перероб. і доп. — К.: Знання, 2005. — 495 с.
29. Підласий І.П. Практична педагогіка або три технології. Інтерактивний підручник для педагогів ринкової системи освіти / Підласий І.П. — К.: Видавничий Дім «Слово», 2004. — 616 с.
30. Попков В. А., Коржуев А. В. Дидактика вищої школи: Учеб. пособие для студ. высш. пед. учеб. заведений / Попков В. А., Коржуев А. В. — М.: Издательский центр «Академия», 2008. — 224 с.
31. Про професійно-технічну освіту: Закон України від 10 лютого 1998 року № 103/98 — ВР // Офіційний вісник України. — 1998. — № 9. — С.3 – 24.
32. Прокопенко І.Ф., Євдокімов В.І. Педагогічні технології: Навч. посібник. / Прокопенко І.Ф., Євдокімов В.І. — Вид.2-ге. — Х.: Колегіум, 2006. — 259 с.
33. Професійна освіта: словник. Навч. посіб. / уклад. С. У. Гончаренко та ін.; за ред. Н. Г. Ничкало. — К.: Вища школа, 2000. — 380 с.
34. Сисоєва С.О., Бондарева Л.І. Педагогічні технології професійної підготовки: навчальний тренінг / Сисоєва С.О., Бондарева Л.І. — К.: Відкритий Міжн. університет розвитку людини, 2006. — 180 с.
35. Сисоєва С.О., Поясок Т.Б. Психологія та педагогіка: Підручник для традиційної та дистанційної форм навчання. — К.: Міленіум, 2005. — 360с.
36. Сілаєва І.Є. Методи професійно-практичної підготовки: Метод. реком. / Сілаєва І.Є. — Донецьк: ДІПО ІПП, 2006. — 49 с.
37. Слєпкань З.І. Наукові засади педагогічного процесу у вищій школі / З.І. Слєпкань — К.: НПУ, 2000. — 210 с.
38. Смирнова М. Є. Практика управління загальноосвітнім навчальним закладом: від функціонування до розвитку / М. Є. Смирнова. — Х.: Вид. група «Основа», 2013. — 192 с.

39. Смирнов С.Д. Педагогика и психология высшего образования: От деятельности к личности: Учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведений / С.Д.Смирнов. – 2-е изд., перераб. и доп. – М.: Изд. Центр «Академия», 2005.-400с.
40. Теорія і методика професійної освіти: навч. посіб. / З.Н. Курлянд, Т.Ю. Осипова, Р.С. Гурін [та ін.]; за ред. З.Н. Курлянд. — К.: Знання, 2012. — 390 с.
41. Торба Н. Г. Організація та управління виховним процесом професійно-технічного навчального закладу. Навчально-методичний посібник. / Торба Н. Г. — Донецьк: ДПО ІПП, 2003. — 44 с.
42. Устемиров К., Шаметов Н. Р., Васильев И. Б. Профессиональная педагогика /Под ред. К. Устемирова. — Алматы, 2005. — 432 с.
43. Фіцула М.М. Вступ до педагогічної професії: Навчальний посібник для студентів вищих педагогічних закладів освіти / М.М. Фіцула. — 2-е вид. — Тернопіль: Навчальна книга — Богдан, 2003. — 136 с.
44. Фіцула М.М. Педагогіка вищої школи: Навчальний посібник. – К.: Академвидав, 2006. – 370с.
45. Энциклопедия профессионального образования: В 3-х томах / Под ред. С.Я. Батышева. —М., АПО. 1998. — 1784 с.

Додаткова

46. Бех І.Д. Виховання особистості: У 2 кн. — Кн. 2: Особистісно орієнтований підхід: науково-практичні засади. — Київ: Либідь, 2003. — 344с.
47. Вітвицька С.С. Основи педагогіки вищої школи: Підручник за модульно-рейтинговою системою навчання для студентів магістратури / С.С. Вітвицька — Київ: Центр навчальної літератури, 2006. — 384 с.
48. Вознюк Т. Г. Менеджмент навчально-виховного процесу / Т.Г. Вознюк — К.: Здоров'я, 2002. — 128 с.
49. Вишневський О. Теоретичні основи сучасної української педагогіки: навчальний посібник / О.Вишневський. – К.: Знання, 2008. – 566с.
50. Волкова Н.П. Педагогіка: навчальний посібник / Н.П.Волкова. – К.: Академвидав, 2007. – 616с.
51. Єрмакова З.І. Співпраця керівника, педагога, учня професійної школи. Методичні рекомендації / Єрмакова З.І. — Донецьк: ДПО ІПП, 2003. — 32 с.
52. Зайченко І.В. Педагогіка: навчальний посібник для студентів вищих педагогічних навчальних закладів / І.В. Зайченко. – К.: «Освіта України», «КНТ»,2008. – 528с.
53. Іваськів О.Ф. На допомогу майстру виробничого навчання: метод. посібник / О.Р. Іваськів, Р.С. Брик. — Тернопіль : Навчальна книга — Богдан, 2013. — 344 с.
54. Інноваційні методики навчання у професійно-технічній освіті /За ред. І. Козловської. — Л.:Сполом, 2006. — 180 с.

55. Інновації у вищій освіті: проблеми, досвід, перспективи: монографія / за ред. П. Ю. Сауха. — Житомир : Вид-во ЖДУ ім. Івана Франка, 2011. — 444 с.
56. Карпенчук С.Г. Теорія і методика виховання: навч. посібник / Карпенчук С.Г. — К.: Вища школа, 1997. — 304с.
57. Кожушко Л.Ф., Кузнецова Т.О. Секрети успішного менеджера: професійний довідник: Навч. посіб. / Кожушко Л.Ф., Кузнецова Т.О. — Рівне: НУВГП, 2008. — 266 с.
58. Курлянд З.Н. Педагогіка: навчальний посібник / З.Н.Курлянд, Р.І.Хмелюк, Т.Ю.Осипова та ін. — Харків: Бурун Книга, 2009. — 304с.
59. Педагогічна технологія модульного навчання професії: Монографія / Нікуліна А. С., Олійник В. В., Матвеев Г. П. та ін. — Донецьк: ДІПО ІПП, 2001. — 75 с.
60. Педагогіка: навчальний посібник / В.М. Галузьяк, М.І. Сметанський, В.І.Шахов.- Вінниця: ТОВ фірма «Планер», 2012. — 400с.
61. Неперервна професійна освіта: проблеми, пошуки, перспективи: Монографія / За ред. І.А. Зязюна. — К.: Віпол, 2000. — 636 с.
62. Ніколаєнко С. М. Освіта в інноваційному поступі суспільства / С.М. Ніколаєнко — К. : Знання, 2006. — 207 с.
63. Ніколаєску І.О. Практичні основи акмеологічного розвитку особистості в умовах освітньо-інформаційного простору: навчально-методичний посібник / І.О. Ніколаєску. — Черкаси: ОПОПП, 2012 — 54 с.
64. Мазоха Д.С. Педагогіка: навчальний посібник / Д.С.Мазоха, Н.І. Опанасенко. — К.: Центр навчальної літератури, 2005. — 232с.
65. Максимюк С.П. Педагогіка: навчальний посібник / С.П. Максимюк. — К.: Кондор, 2005. — 667с.
66. Огнев'юк В. О. Освіта в системі цінностей сталого людського розвитку / В. О. Огнев'юк. — К.: Знання України, 2003. — 450 с.
67. Педагогические системы и технологии: лабораторный практикум [Текст]: учеб. пособие для высш. учеб. заведений по пед. спец. / И.И. Цыркун [и др.]; под ред. И. И. Цыркуна, М. В. Дубовик; Белорус. гос. пед. ун—т им. М. Танка. — Минск: ТетраСистемс, 2010. — 224 с.
68. Перспективні основні технології: навчально-методичний посібник /за ред. Г.С. Сазоненко. — К: Гопак, 2000. — 560с.
69. Професійне виховання майбутніх кваліфікованих робітників: методичний посібник / С.В. Алексєєва, М.І. Вовковінський, Г.В. Грищенко, В.І. Заєц, М.Д. Карп'юк, А.М. Москаленко, О.М. Отич, А.В. Селецький, Н.В. Смоляна, Ю.О. Павлов / за заг.ред. Д.О. Закатнова. — К.:Знання. — 585 с.
70. Полякова Г.А. Педагогіка: навчальний посібник / Г.А. Полякова, Т.А. Борова. — Х.: ВД «ІНЖЕК», 2011. — 374с.
71. Селевко Г.К. Педагогические технологии на основе активизации, интенсификации и эффективного управления УВП. — М.: НИИ школьных технологий, 2005. — 288 с.

72. Сучасна вища школа: психолого-педагогічні аспекти: (монографія) / За ред. Н.І. Ничкало — К.: ІППО, 1999. — 450 с.
73. Сучасні педагогічні технології. Навчально-методичний посібник / Автор-укладач Федорчук Е.І. — Кам'янець-подільський: АБЕТКА., 2006. — 212 с.
74. Технології професійно-педагогічної підготовки майбутніх учителів: Навч. посібник: у 2 ч. / За заг.ред. доктора пед. наук О.А. Дубасенюк — Житомир: Житомирський держ. пед. університет. — 2001. — 267 с.
75. Фіцула М.М. Педагогіка: навчальний посібник / М.М.Фіцула. — К.: Академвидав, 2007. — 560с.
76. Шевчук С.С. Інноваційні підходи до навчання професії: Метод. посібник. — Донецьк: ІПО ІПП УМО, 2009. — 120 с.